

Fijnzinnig en intelligent debuut

Nicolette Smabers

De Twentsche Courant Tubantia

Publicatiedatum, 04-06-1983

Thomas Verbogt

Wie aan de eigen vroege kindertijd terugdenkt zal vooral beelden hebben en niet onmiddellijk gebeurtenissen helder voor ogen krijgen. En als het wel gebeurtenissen zijn, dan zijn die door de jaren heen levend gebleven en waarschijnlijk niet moeilijk te verwoorden. De beelden die in het onderbewustzijn ongemerkt een plaats hebben ingenomen, laten zich veel lastiger vertalen.

Probeer je dat toch dan kan het zijn dat of clichés al gauw de kop opsteken of de beelden niet overeenkomen, omdat ze een te particulier, voor mijn part te innig karakter hebben. Schrijvers die zich hiermee bezighouden zijn alleen maar overtuigend wanneer ze, behalve uiteraard goed schrijven, op een heel eigen wijze weten in te spelen op momenten van herkenning die zich bij de lezer voordoen, wanneer ze die herkenningsmomenten als het ware uit de diepte oproepen. Daarin is Nicolette Smabers met haar debuut "De Franse tuin" zonder meer geslaagd. Het is een boek waarin je makkelijk kunt verdwalen maar het meisje dat de haar omringende wereld probeert te begrijpen is heel levensecht. Nicolette Smabers schrijft niet over het kind en vervalt zodoende ook niet in de hinderlijke fout van alles en nog wat te willen verklaren, maar ze schrijft vanuit het kind en dat op een manier die veel betrokkenheid afdwingt. Dat laatste is geen geringe prestatie. De ik-figuur, in het begin van het boek in de eerste klas van de lagere school, groeit op in een omgeving waarin het katholieke geloof een belangrijke rol speelt, een omgeving waarin het verleden - Indië en de oorlog - nog ademt. De roman is fragmentarisch opgebouwd en bestaat uit talloze kleine scènes. Soms zijn het heel heldere beelden, soms dromen waarin een schimmige werkelijkheid al dan niet dreigend zichtbaar wordt. Het is Nicolette Smabers niet te doen geweest om het vertellen van een afgerond, eenlijnig verhaal. "De Franse tuin" is een uit associaties opgebouwd verslag van de aarzelende verkenning van de wereld én het eigen bewustzijn van de hoofdpersoon. Qua vertelvorm doet het boek zo nu en dan denken aan het onlangs verschenen debuut van Marion Bloem, "Geen gewoon Indisch meisje" al maakt Nicolette Smabers er gelukkig niet zo'n ingewikkeld geheel van. Smabers is ook veel ingetogener en overziet haar thematiek. Op bladzijde 27 staat: "Een gebied betreden: heel voorzichtig op de glazen tegels lopen en wie slecht is zakt erdoor." Dit is een veelzeggende zin in "De Franse tuin". Zaken als zonde en schuld ("slecht" zijn) zijn heel bepalend in de wereld van het meisje, al zijn het uiteraard abstracte begrippen voor haar. Heel tastend zoekt ze naar dingen die duidelijk zijn, naar schoonheid, die al het "ondergrondse" om haar heen onschadelijk kan maken. Wat zich onder de grond afspeelt is smerig en vervult haar met schaamte of angst. In het begin van het boek zijn het Fransen, duistere wezens die 's nachts uit de riolen kruipen om onder meer het grondvuil bij de stoepranden op te likken. Later wordt ze in verlegenheid gebracht wanneer de grond onder de stoep voor haar ouderlijk huis wordt blootgelegd om telefoonbedrading aan te brengen. Ze kan een keer tijdens een storm niet slapen, omdat ze aan het gas denkt dat uit de grond kruipt en bang is dat de waakvlam in de geiser zal uitwaaien. "De Franse tuin" is een

heel fijnzinnig en intelligent boek, soms erg ernstig, soms ook humoristisch, maar duidelijk geschreven met een gevoel van tederheid of ontzag voor een wereld die niet meer bestaat.